

for maa Forholdsregler, der kommer visse Erhverv særlig til gode, være ledsaget af Bestemmelser, der hindrer disse Erhverv, deres Raastoffeverandører og Arbejdere i at sætte deres Priser op.

Men hvis de private ikke har Mod til at løbe Risikoen, og hvis Sparekasser og Banker ikke har Mod til at anbringe deres Indskud, fordi et af Nervøsitet eller anden Grund foraarsaget Udtræk af Indskud kan gøre dem illikvide og, hvis de skal sælge deres Aktiver for at skaffe Kontanter, endog insolvente, saa maa man forskaaffe Samfundet de Midler, der skal købe de henliggende Vareforraad, ved at finde det Sted, hvis Kreditfåhigkeit kan lokke Publikum til længere Tids fast Binding af Kapital. Forudsat, at dette kan gøres ved Nødarbejder, berøver man ikke de private erhvervsdrivende deres Midler til at fortsætte deres Produktion, og et saadant Sted findes, nemlig Staten.

Raadets Opgave er da principielt løselig.

B.

Med Nødarbejder forstaas *ikke* overflødigt Arbejde, men blot ønskeligt Arbejde, der under de bestaaende Rente- og Pengeforhold er uprofitable set fra Privatbesiddelsens Standpunkt, idet enten Rentabiliteten er for lille eller Risikoen for stor.

I et Samfund med mange smaa Bedrifter og særlig med maanedslønnet Arbejdskraft foregik Nødarbejdet paa den Vis, at man ved egen eller sin Karls Arbejds-kraft gjorde et Tag i Stand, ryddede Sten eller kulegravede sin Ager. Man førte ikke Regnskab over Rentabiliteten. Store Dele af Jylland er blevet opdyrket paa denne Vis: Havde man haft timelønnet Arbejde og Rentabilitetsberegning, vilde Jylland ikke have rummet den halve Befolkning.

Men Staten kan og bør afse fra den øjeblikkelige Rentabilitet og dels se paa den fremtidige Nytte (som f. Eks. ved de i Bramminge krydsende midtjydske Tværbaner) og dels beregne, hvilke Ofre det offentlige og den private Velgørenhed sparer, ved at Arbejdere beskæftiges.

Ved Nødarbejder kan man da nationaløkonomisk se bort fra en Del af Arbejds-lønnen samt nogle faa Aars Rentabilitet. Men her er ogsaa Grænsen.

Arbejderne maa altsaa ikke være f. Eks. Havne, hvis vi i Forvejen har ødelagt vort Trafiksystem ved for mange Havne. Ej heller Skabelse af saadan Agerjord, der vil falde under Dyrkningsgrænsen, hvad vi har gjort meget af i Jylland. Ej heller Trafikmidler, der konkurrerer med andre Trafikmidler. Ej heller, som jeg ved et Tilfælde, hvor en Mand i en nordsjællandsk Kommune maatte lukke sin Skærvefabrik, fordi Skærver nu skulde slaas paa Landevejen ved Haandkraft. Man skal altsaa forud aane et Behov, der realiseres i en relativt nær Fremtid.

For Københavns Vedkommende er dette ikke 4 Værelsens eller større Lejligheder, ej heller Kontorer, men Arbejderlejligheder til en overkommelig Pris. Vi ved, at Mellemlassen indskrænker sit Boligareal, betaler hellere Husleje for Moderniteter end for Plads, men vi ved ogsaa, at hos det brede Folk er en Villie til mere Plads, og denne Villie falder sammen med det socialt ønskelige.

Nødarbejdet bør altsaa som Resultat have en Ting, der i en ikke for fjern Fremtid bliver nødvendig; men enten dette er Genstande, der vil blive rentable, eller Genstande, som vil være nyttige uden at være rentable (f. Eks. Hospitaler), maa det kræves, at de er rationelle og udført efter de mindste Midlers Princip. Hertil kommer, da det offentlige ikke kan sætte 150 000 Mand i Arbejde, at Nødarbejdet maa foregaa i en Art Nøgleindustri, det vil sige en Industri, der trækker andre med sig, som naar Byggeriet kræver Tegl og Cement. Der bør eventuelt ogsaa blive Tale om Støtte til en anden Art af Nøgleindustrier, nemlig til hurtig Anlæg af saadanne Industrivirksomheder, som er nødvendige for en Omlægning af Landbrugets Produktion og Afsætning samt til Udnyttelse af Skov-, Have- og Fiskeriprodukter.

C.

Den tredie Betragtning er, at Finanserne skal holdes nogenlunde intakte, at Statens Risiko ikke maa blive saaledes, at Finanserne kommer i Forvirring. Med andre Ord at finde Organer baade for Finansiering og for Udførelse, som ikke kompromitterer Statskassen, og som raader over den tekniske Dygtighed samt er interesseret i, at Foretagendet gennemføres økonomisk.

Udvalgenes Betænkninger m. m.